

100 år med gymnastik og idræt i Give

v. *Mette Vibjerg Hansen, museumsinspektør Give-Egnens Museum*

Give GIF fejrede i 2014, at det var 100 året for stiftelsen af Give Gymnastikforening. Lidt kækt kan man sige, at foreningen ikke er, hvad den har været. Det er der ikke noget mærkeligt i, når der er tale om en forening med 100 år i gymnastikposen. Da Give Gymnastikforening blev stiftet i 1914, så verden meget anderledes ud end i dag. Som eksempel var en verdenskrig under opsejling, kvinder kunne ikke stemme ved folketingsvalg, og de fleste danskere levede og arbejdede på landet. I Give-området opdyrkede man stadig heden til landbrugsjord. Gymnastikken foregik uden musik og bestod af øvelser for hele kroppen, øvelser som mange i dag nok ville finde stive.

Siden 1914 har både verden og gymnastikken ændret sig meget, og Give GIF har ændret sig med den. Der er sket en udvikling i udbuddet af idrætsformer, foreningens opbygning og medlemsskare. Men der er også kontinuitet. Fællesskab og sundhed står som to centrale temaer i foreningens historie.

Forandringen i synet på sundhed er en del af fortællingen om gymnastikkens indtog både i Give og i Danmark. Give GIF's historie er ikke kun lokalhistorie, men en del af fortællingen om en tid, hvor nye takter om krop og sundhed kom til Danmark, og om hvordan samfundet generelt har

Give GIF kort fortalt

For de fleste er Give GIF et nyt navn. Foreningen hed tidligere Give Gymnastik og Ungdomsforening, ofte forkortet til GGU. Oprindeligt var der to foreninger Give Gymnastikforening stiftet i 1914, og Give Ungdomsforening stiftet i 1918. De to foreninger fusioneredes i 1965. Foreningen fik sit nye navn Give GIF i forbindelse med markeringen af 100 års jubilæet i november 2014. I artiklen her omtales den fusionerede forening som Give GIF uanset årstal.

Kort over Give By, 1913. Man får en fornemmelse af byens størrelse, når man bemærker, hvor langt fra byen henholdsvis Give Plantage, Stenbrogaard (Give-Egnens Museum) og Ikkjergaard (Ikærskolen) ligger. Selvom kortet er fra 1913, er banestrækningen mod Brande, der åbnede i 1914, tegnet ind på kortet.

i 1700-tallet var fysisk bevægelse ikke en del af sundhedsbegrebet. Det var i stedet hele livsførelsen, man så på. Sundhedsbegrebet var også et moralsk begreb, der ikke var direkte forbundet til kroppen. Man var sund, hvis man levede et retskaffent liv. I midten af 1800-tallet begyndte dette billede at ændre sig. I Europa opstod en kobling mellem den måde, man tænkte krop og sundhed på, og der kom en angst for det dårlige liv, der var forbundet med sygdom. Lægevidenskaben udviklede sig samtidigt, så der kom fokus på forebyggelse og ikke kun på helbredelse. Lægerne fik status af autoriteter på området.

I 1890'erne opstod en europæisk ungdoms- og sportsbevægelse, der dyrkede ungdom, naturlighed og kropslighed. I

udviklet sig de sidste 100 år.

I dag er der fokus på sundhed, men det er ikke altid let at finde ud af, hvad der er sundt. Vi bliver ofte konfronteret med undersøgelser, der viser, at det, vi troede, var sundt, i en større sammenhæng alligevel ikke er godt. Det faktum, at det er sundt at bevæge sig, er dog almen viden, som mange af os lever efter – eller i hvert fald ønsker at gøre.

Det kan være svært at forestille sig en tid, hvor det at være fysisk aktiv ikke blev forbundet med at være sund. Tilbage

Give Gymnastikforenings "karlehold" giver opvisning til anlægsfesten i 1947, ledet af lærer Ankjær Madsen.

Danmark blev det primært landbefolkningen, der tog det nye syn på ungdommen til sig. Dette er værd at bemærke sig, fordi det tidligere havde været borgerskabet, der først tog nye strømninger til sig, og landbefolkningen, der fulgte efter. De unge fra gårdene tog den nye kropskultur til sig først og fremmest gennem gymnastikken, der bl.a. udbredtes gennem højskolebevægelsen. I denne sammenhæng er Give betragtet som landområde.

Gymnastikpiger fra Give 1904. Bemærk, at pigerne er iført deres gymnastikdragter. Ikke mindst, når det kommer til gymnastiktøjet, er der sket meget de sidste 100 år.

Give Gymnastikforening var ikke det første sted i Give, der blev dyrket gymnastik og idræt. Give Højskole fra

1896-1905 havde gymnastikhold. I 1911 stiftedes Give Fremad. Give Skytteforening eksisterede af to omgange, første gang i 1874 og igen fra 1880'erne. I skytteforeninger brugte man også gymnastiske øvelser som en del af træningen. Skytteforeningerne blev oprettet i kølvandet

Give Skytteforening omkring 1920. Bag skuret til venstres forholdsvis nyplantede graner i plantagen.

på nederlaget i krigen 1864 for at holde danske mænd forberedte til forsvar af landet gennem skyde- og legemsøvelser.

Det er vigtigt at slå fast, at det ikke var noget nyt for landbefolkningen at bruge kroppen. Det meste arbejde på landet krævede, at man brug-

te kroppen, og meget arbejde var fysisk hårdt. Ved festlige lejligheder har man også leget og brugt kroppen. Forskellen var, at man tidligere ikke brugte kroppen med det formål at bruge kroppen. I gymnastikken blev hele kroppen nu systematisk arbejdet igennem, fordi det var sundt.

Der er kommet en anden forståelse for sammenhængen mellem krop og sundhed, siden gymnastik og idræt gjorde deres indtog på egnen. Det har medført nye former for gymnastik, der har haft til formål at træne kroppen på nye måder. I dag er der ikke bare én form for gymnastik, men et bredt spekter af måder at træne kroppen på.

I begyndelsen var gymnastik og idræt aktiviteter for de unge. Med tiden forblev de unge i foreningen, efter de blev voksne og fik familier. Der kom også tilbud til børnene. Gymnastik og idræt havde længe været en del af børnenes liv i skolen, og nu blev det også en organiseret del af fritiden. De sidste 20 års stigende fokus på at være fysisk aktiv og sund langt ind i voksenlivet ses også i Give GIF's program. I 1992 oprettes aktiviteten Aktive Ældre og denne følges op med Idræt i Dagtimerne, der giver dem, der er fri af arbejdsmarkedet mulighed for at træne i et fælleskab i dagtimerne.

Fællesskab

I de oprindelige formålsparagraffer for henholdsvis Give Gymnastik Forening og Give Ungdomsforening var det et ønske at skabe fællesskab. I Give Ungdomsforenings vedtægter fra 1918 står, at formålet er: "...paa kristelig Grund at virke for al god, sund, folkelig og kristelig Oplysning og at fremme Sammenholdet og Fællesskabsfølelsen mellem de unge". Knap så tydeligt står det i Gymnastikforeningens formål om at "... samle Ungdommen til Gymnastik og Idræt", hvor ambitionen var mindst et dame- og et herrehold. Gymnastikforeningen var også en social forening, og fester var tilsyneladende populære fra starten. Det kan man læse ud af de opdaterede love for foreningen fra 1926, hvor paragraf 4, der omhandler passive medlemmer, har fået en tilføjelse. Ifølge den kan man ikke længere blive passivt medlem fra 8 dage før til dagen efter en fest. Festerne har fulgt foreningen gennem de 100 år. Først var der baller med dans til spillemandsmusik og senere live-orkester i første halvdel af århundredet samt juletræsfester, fastelavnsmøder og andespil. I nyere tid har der været arrangeret karneval, julebal og bierfe-

Forårsbal

paa Diagonalkroen lørdag 11. ds.

Efter kl. 22 forhøjet entre. — Husk medlemskortet **skal** være i orden. Forudbestilling ved tlf. Give 90 eller Farre 41.

Give Gymnastikforening indbydes.

Give Ungdomsforening.

Give Gymnastik- og Ungdomsforening
afholder
BAL
lørdag 7. september paa
Diagonalkroen
MUSIK
Valencia Show
Nye medlemmer senest 3 dage for
Bestyrelsen.

Efter 1965 er der ingen tvivl.

Arrangementer og baller blev annonceret i lokalaviserne. I modsætning til nutidens jule- og bierfester skulle man tidligere være medlem af foreningen for at deltage. Der var også mulighed for at være pas-sivt medlem.

ster. Ud over den sociale funktion har fester og baller samtidig været en måde at skaffe ekstra indtægter til foreningen. For at rejse penge til foreningen har medlemmer også hjulpet ved blandt andet anlægsfesterne og Give Open Air.

I Give Ungdomsforening var fester med dans, noget man af princip ikke holdt de første mange år. Indholdet var blandt andet møder med sang, foredrag, oplæsning af gode bøger eller drejebøger til teaterstykker. Især udflugterne var populære. Oftest var det cykelture i lokalområdet, men der har eksempelvis også været arrangeret togture til teaterforestillinger i Vejle. Efterhånden måtte dansemøderne i

ungdomsforeningen overgive sig, så der kom dans efter nogle af arrangementerne. Det var dog først i 1941, at ordet bal blev brugt.

I udgangspunktet var det ”de voksne”, der ønskede at skabe rum for fællesskab for de unge både i gymnastik- og ungdomsforeningen. Det var de unge, der havde tid og mulighed for fast at bruge fritiden på den slags. Foreningerne var blandt de første fritidstilbud for de unge på egen. Der kom i perioden også arrangementer for voksne med både oplysende og underholdende indhold, da der blev oprettet lokalafdelinger af for eksempel Dansk Kvindesamfund, Afholdsbevægelsen og Kirkeligt Samfund. Ungdomsforeningen havde også arrangementer, hvor man kunne tage sine forældre med.

I perioden efter sammenlægningen af Give Gymnastikforening og Give Ungdomsforening i 1965 bliver fællesskabet for alvor for alle – ikke kun for de unge. Efter Anden Verdenskrig gennemgik Danmark store samfundsmæssige omvæltninger. Landbrugets mekanisering af folkede landområderne. Dermed var der flere, der fik lønarbejde i byerne med en arbejdsdag på 8 timer. Det gav tid til fritidsaktiviteter. Kvinderne kom også i stigende grad ud på arbejdsmarkedet. Det ændrede kvindernes position i hjemmet og bidrog til en anden forestilling om, hvad kvinder kunne. De kunne interessere sig for andet end børn, hus og hjem.

Fællesskabstanken i Give GIF og dens forløbere er, at deltagelse er for alle, der måtte have lyst til at være

med. Dog omfattede alle i starten kun alle de unge, men det har ikke kun været for de dygtige eller bedste. Generelt var der i gymnastikkredse en opfattelse af, at der var en modsætning mellem gymnastikken på landet og konkurrenceidrætten, som primært foregik i de større

Logoet fik foreningen efter en bomærkekonkurrence i 1979. Her ses bomærket i en jubilæumsudgave som dekoration på kagen til jubilæumsfesten den 15. november 2014. Med det nye navn Give GIF fulgte også nyt logo.

byer. Forskellige idrætsformer blev med tiden en del af tilbuddet i de mindre byer på landet, og det gjorde konkurrencen også. Konkurrenceidrætten har været en del af foreningslivet i Give siden 1911, hvor Give Fremad blev oprettet. I Give Gymnastikforening blev konkurrenceidrætten en del af foreningen i 1950'erne, hvor foreningen sammen med FREM-

Folke­dansen var i mange år en fast og populær aktivitet i Give GIF fra 1981 til 2012, hvor den blev lukket ned grundet faldende deltagerantal. I dag danses der igen folke­dansen i Give GIF. Folke­dansen er nu en del af foreningen under Aktive Ældre.

AD organiserede håndbold i byen. Fra 1970'erne kom et stigende udbud af idrætsgrene med et konkurrenceelement i Give GIF-regi som svømning (1972) og volleyball (1972). Der oprettedes dog også i samme periode ikke-konkurrenceprægede idrætsformer som folke­dansen (1980) og amatørteater (1972), der senere blev til Tordenskjold.

Konkurrenceidræt i Give GIF gav ikke problemer i forhold til fællesskabstanken. Deltagelse var stadig åben for alle, der havde lyst til at være med. Den store modsætning var og er eliteidrætten. Hvordan konkurrenceelementet skulle håndteres, forblev et emne, man diskuterede i foreningen. I 1980'erne blev det taget op på foreningens generalforsamlinger, hvor det blev slået fast, at ”bredden i GGU prioriteres fortsat højere end konkurrencen, og vi vil gerne, at alle kan være med”. Det blev i foreningen følt som en udfordring, at konkurrenceidrætten løb med al opmærksomheden i medierne, og at samfundet mest fokuserede på konkurrence. Disse betragtninger peger på en af de helt store samfundsmæssige forandringer, der er sket i foreningens levetid nemlig overgangen fra en udpræget fællesskabstanke til et mere individorienteret samfundssyn. Foreninger som Give GIF har dog ikke mistet deres berettigelse, da der stadig er en efterspørgsel på fællesskabsorienteret træning, og fordi foreningen har tilpasset sig tidens tendenser og behov. Et godt eksempel er tilbuddet GGU motion, der blev søsat i 2012, med

mulighed for træning flere gange om ugen, uden at det behøver være på samme tid eller den samme aktivitet hver gang.

Foreningen har ikke blot udviklet udbuddet af aktiviteter, men har også arbejdet målrettet med sin egen struktur i løbet af de sidste godt ti år. I 1967 var der så meget aktivitet, at der blev oprettet en række underudvalg; gymnastikudvalg, idrætsudvalg, håndboldudvalg, fastelavnsudvalg og mødeudvalg. Udvalgsstrukturen har ændret sig løbende efter behov. Efterhånden som nye aktiviteter for alvor kom ind i foreningen fra starten af 1970'erne blev de til selvstændige udvalg og afdelinger. Med tiden blev det til mange udvalg. Hovedforeningen i Give GIF har fungeret som rugekasse for nye initiativer. Var initiativet populært blev det en selvstændig afdeling. Samtidig har foreningen stået for planlægningen af de store arrangementer og fester. Udfordringen for Give

GIF blev, at medlemmerne i de enkelte afdelinger oftest identificerede sig mere med underafdelingen end med hovedforeningen. I 2004 vedtog man nye vedtægter, der ændrede strukturen mellem hovedforeningen og afdelingerne. Tankerne bag de nye vedtægter var, at hovedforeningen skulle være til for medlemmerne og afdelingerne og ikke omvendt. Hvorfor dagsordenen fremad skulle sættes af sidstnævnte. Derfor vedtog man en struktur med det sigte, at hovedforeningen kun skulle styre det overordnede og ikke blande sig, med mindre man blev

I 1972 blev svømning en del af aktiviteterne under Give GIF. Billedet er fra et svømmestævne afholdt i Give Friluftsbad i 1991, som Give Gymnastikforening i sin tid støttede opførelsen af.

bedt om det. Man kan sige, at navneskiftet til Give GIF i 2014 ligger i naturlig forlængelse af denne forandringsproces.

Give GIF og dens forløbere har engageret sig i byens liv. I 1934 bidrog Give Gymnastikforening til finansieringen af friluftsbadet. De sidste 40 år har man med jævne mellemrum deltaget i indsamlingsprojekter til fordel for socialt arbejde i Europa og Afrika, støttet op om lokale arrangementer som kulturnat, anlægsfest, har deltaget i byens udviklingsråd og selv arrangeret events som julebal, karneval og bierfest, og det har skabt liv i byen.

Det har ikke været alle forsøg på at skabe fællesskab, der er lykkedes. De første årtier var der stor opbakning til arrangementer, der ikke handlede om gymnastik f.eks. teaterture og udflugter. Efter sammenlægningen i 1965 mødtes man primært omkring idræt. Andre arrangementer bliver dog igen sat på dagsordenen i 1970'erne. I løbet af 1980'erne og 1990'erne arrangeredes der foredrag og filmaftener uden den store succes. Familie- og aktivitetsdage fandt heller ikke den store opbakning. Der blev sat spørgsmålstegn ved, om behovet overhovedet var til stede. Siden da har der ikke været mange af disse arrangementer. Foreningens medlemstal er gået op og ned, dog mest op. Det første ti-år lå medlemstallet for Give Gymnastikforening på mellem 16 og 77 medlemmer. Fra 1922 blev ”pigeholdet” større end ”karleholdet”, og som det bemærkes i jubilæumsskriftet fra 1989, så har den tendens holdt siden da. Give Ungdomsforening havde fra begyndelsen 200-300 medlemmer. Fra midten af 1920'erne lå antallet på omkring 150 medlemmer. Fra midten af 1930'erne gik medlemstallet igen fremad. I 1964 – året før de to foreninger slog sig sammen, havde Give Ungdomsforening 305 medlemmer. Selvom det var ligeså mange som i starten, havde både byen og rekruteringsgrundlaget ændret sig. Medlemstallet i sig selv fortæller ikke meget om, hvor mange der mødte op til arrangementerne. Samfundsforholdene var i 1960'erne væsentlig anderledes end i 1918, og tiden var ved at løbe fra en del af de traditionelle sammenkomster. Foreningen skulle konkurrere med radio, tv, musik og med at være sammen på en anden måde. ”Hele samfundsudviklingen gjorde, at unge mennesker ikke mere brød sig om at lytte som før, og at de ville være medbestemmende i højere grad”. Medlemstallet var i 1976 på 403

personer og har siden primært været stigende. I dag har Give GIF omkring 1100 medlemmer. Grundlaget for fællesskabet er medlemmernes deltagelse og ikke mindst de frivillige træneres, holdlederes og bestyrelsesmedlemmers

Pigehold giver opvisning i 2014. Både gymnastikkens indhold og udøvere har ændret sig de forgangne 100 år.

indsats med at arrangere. Sådan har det været de sidste 100 år. Det har i perioder været svært at skaffe frivillige, og enkelte aktiviteter har måttet lukke, fordi der ikke har været trænere til at stå for dem.

Sundhedsbegrebet i dag er så absolut stadig kropsligt. Der er måske igen kommet et moraliserende sundhedsgime, som i dag ikke handler om frygten for seksualitetens uregerlighed, men om hvad man putter i sin krop af mad, røg og alkohol.

I Give GIF handler det i dag også om sundhed og gennem fysisk aktivitet, men det handler også om mere end motion. Det handler om fællesskabet, hygge og morskab. Det ses tydeligt i formålsparagraffer, mødedebatter og beretninger. Selvom det har været en del af formålet de sidste 100 år, kan man spørge sig selv, om det faktisk ikke også er en moderne måde at betragte sundhed på – også at tænke fællesskabet og det sociale med som motivation for at være aktiv.